

מצוות לזכירת יציאת מצרים - תקציר

מים ראשונים: מצוות רבות קשורות בזכירת היותנו עבדים במצרים או זכירת צאתנו משם, שהם שני צדדים של אותה מטבע. טרם הקריאה בדף זה מוזמנים הקוראים לנסות את כוחם הם: כמה מצוות הם מכירים שקשורים בזכרון עבודת או יציאת מצרים. אפשר להפוך דף זה לחידון נוסף לפסח, אולי ברוגע באחת מסעודות החג והמועד. אנחנו ספרנו 31 מצוות בהן נזכרת עבודת או יציאת מצרים בפירוש בפסוק. לא כללנו ברשימה אזכורים כלליים של יציאת מצרים כמו: 'ליל שימורים' (שמות יב מב), ירידת המן מן השמים (שמות טז ו), יתרו המצטרף למחנה ישראל (שמות יח א), הקמת המשכן והשראת השכינה (שמות), תלונו בני ישראל (שמות יז ג, במדבר יא כ, דברים א כז), תפילת משה בחטא העגל (שמות לב יא), ברכות בלעם (במדבר פרקים כג כד) וכיוצא באלה, רק מצוות עשה ולא תעשה הקשורות לזכירת שעבוד או יציאת מצרים.¹ בדף זה נמנה אותן אחת לאחת, עפ"י חומשי התורה ולא נוסף פירוש ודברי הסבר. בדף הנלווה [מצוות לזכירת מצרים – הרחבה](#), הוספנו פירושים, מדרשים והסברים. כך או כך, כל היודע על מצווה שהחמצנו (בפסח! אוי-וי!), אנא יודיענו ונקיים בה מצוות תיראה ותימצא.

1. שמות יב יז – שמירת המצה

ושמרתם את המצות כי בעצם היום הזה הוצאתי את צבאותיכם מארץ מצרים ושמרתם את היום הזה לזרתיכם חקת עולם: (שמות יב יז).

2. שמות יג ג – מצוות ההגדה ואיסור אכילת חמץ

ויאמר משה אל העם זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים מבית עבדים כי בחזק יד הוציא ה' אתכם מזה ולא יאכל חמץ:

3-4. שמות יג ז-ח – מצוות אכילת מצה, איסור בל ייראה ובל יימצא

מצות יאכל את שבעת הימים ולא יראה לך חמץ ולא יראה לך שאר בכל גבלך: והגדת לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים.

5. שמות יג ח – מצוות ההגדה

והגדת לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים:

6. שמות יג ט – מצוות תפילין

והיה לך לאות על ידך ולזכרון בין עיניך למען תהיה תורת ה' בפיך כי ביד חזקה הוצאת ה' ממצרים:

7. שמות יג טו – פדיון בכור אדם ובהמה

וכל פטר חמר תפדה בשה ואם לא תפדה וערפתו וכל בכור אדם בבגיד תפדה: והיה כי ישאלך בנך מחר לאמר מה זאת ואמרתי אליו בחזק יד הוציאנו ה' ממצרים מבית עבדים: ויהי כי הקשה פרעה לשלחנו ויהרג ה' כל בכור בארץ מצרים מבכר אדם ועד בכור בהמה על כן אני זבח לה' כל פטר רחם הזכרים וכל בכור בני אפדה:

8. שמות כ א-ג – הדיבר הראשון

וידבר אלהים את כל הדברים האלה לאמר: אנכי ה' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים לא יהיה לך אלהים אחרים על פני:

9. שמות כג טו – חג המצות

את חג המצות תשמר שבעת ימים תאכל מצות פאשר צויתך למועד חדש האביב כי בו יצאת ממצרים ולא יראו פני ריכם:

¹ הספירה הכוללת מכילה כ- 60 אזכורים (חיוביים) של זכרון יציאת מצרים. אנחנו מתמקדים כאמור באזכורים הצמודים למצווה מתר"ג מצוות.

10. שמות כט מה-מו – הקמת המשכן, בניית בית המקדש

וְשִׁכַנְתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהִיִּיתִי לָהֶם לְאֱלֹהִים: וְיָדְעוּ כִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְשִׁכְנִי בְּתוֹכְכֶם אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם:

11. ויקרא יט לה-לו – שמירה על מידות ומשקלות

לֹא תַעֲשׂוּ עוֹל בַּמִּשְׁפָּט בַּמִּדָּה בַּמִּשְׁקָל וּבַמִּשׁוּרָה: מֵאֲזִנֵּי צֶדֶק אֲבִנִי צֶדֶק אֵיפֶת צֶדֶק וְהִין צֶדֶק יִהְיֶה לָכֶם אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם:

12. ויקרא כב לב-לג – חילול השם וקידוש השם

וְלֹא תַחֲלִלוּ אֶת שֵׁם קִדְשִׁי וְנִקְדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי ה' מְקַדְשְׁכֶם: הַמוֹצִיא אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִהְיוֹת לָכֶם לְאֱלֹהִים אֲנִי ה':

13. ויקרא כג מב-מג – מצוות הסוכה

בַּסֻּכּוֹת תִּשְׁבּוּ שִׁבְעַת יָמִים כָּל הָאֶזְרָח בְּיִשְׂרָאֵל יֵשְׁבוּ בַּסֻּכּוֹת: לְמַעַן יָדְעוּ דֹרֹתֵיכֶם כִּי בַּסֻּכּוֹת הוֹשַׁבְתִּי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהוֹצִיאִי אֹתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם:

14. ויקרא כה לו-לח – איסור ריבית ומצוות צדקה

אֵל תִּקַּח מֵאִתּוֹ נֶשֶׁף וְתִרְבִּית וְנִרְאֵת מֵאֲלֹהֶיךָ וְחִי אַחִיד עִמָּךְ: אֶת כֶּסֶףךָ לֹא תִתֵּן לוֹ בְּנֶשֶׁף וּבִמְרִבִּית לֹא תִתֵּן אֶכְלָךְ: אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְתֵת לָכֶם אֶת אֶרֶץ כְּנָעַן לִהְיוֹת לָכֶם לְאֱלֹהִים:

15. ויקרא כה מ-מב – שחרור עבדים ביובל

כְּשִׁכִּיר כְּתוּשָׁב יִהְיֶה עִמָּךְ עַד שְׁנַת הַיָּבֵל יַעֲבֹד עִמָּךְ: וְנִצָּא מֵעִמָּךְ הוּא וּבְנָיו עִמּוֹ וְשָׁב אֶל מִשְׁפַּחְתּוֹ וְאֶל אֲחֻזַּת אֲבֹתָיו לְשׁוּב: כִּי עֲבָדֵי הֵם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֹא יִמְכְרוּ מִמִּכְרַת עֶבֶד:

16. ויקרא כה נד-נה – חזרת שדות ביובל (?)

וְאִם לֹא יִגָּאֵל בְּאֵלָה וְנִצָּא בְּשְׁנַת הַיָּבֵל הוּא וּבְנָיו עִמּוֹ: כִּי לִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים עֲבָדֵי הֵם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֹתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם:

17. במדבר טו לט-מא – מצוות ציצית

וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִית וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת כָּל מִצְוֹת ה' וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא תִתּוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר אֲתֶם זֵנִים אַחֲרֵיהֶם: לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת כָּל מִצְוֹתַי וְהִיִּיתֶם קְדוֹשִׁים לְאֱלֹהֵיכֶם: אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִהְיוֹת לָכֶם לְאֱלֹהִים אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם:

18. במדבר פרק ט ט-יב – פסח שני תרתי משמע

וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אִישׁ אִישׁ כִּי יִהְיֶה טָמֵא לְנַפְשׁוֹ אוֹ בְּדָרְךָ רָחֵק לָכֶם אוֹ לְדֹרֹתֵיכֶם וַעֲשֵׂה פֶסַח לָהּ: בַּחֲדָשׁ הַשְּׁנִי בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר יוֹם בֵּין הָעֲרֵבִים יַעֲשׂוּ אֹתוֹ עַל מִצּוֹת וּמִרְיִם יֹאכְלֵהוּ: לֹא יִשְׁאִירוּ מִמֶּנּוּ עַד בֹּקֶר וְעָצָם לֹא יִשְׁבְּרוּ בוֹ כְּכֹל חֻקַּת הַפֶּסַח יַעֲשׂוּ אֹתוֹ.

19. דברים ה יב-טו – מצוות השבת, הדיבר הרביעי בדברות פרשת ואתחנן

שִׁמֹּר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְשׁוֹ כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה' אֱלֹהֶיךָ: שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וַעֲשִׂיתָ כָּל מְלֹאכְתְּךָ: יוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבַּת לַה' אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲשֶׂה כָּל מְלֹאכָה אֲתָה וּבִנְךָ וּבִתְךָ וְעַבְדְּךָ וְאִמְתְּךָ וְשׂוֹרְךָ וְחֹמְרְךָ וְכָל בְּהֵמְתְּךָ וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֶיךָ לְמַעַן יָנוּחַ עַבְדְּךָ וְאִמְתְּךָ כַּמוֹד: וְזָכַרְתָּ כִּי עֶבֶד הִיִּיתָ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וַיִּצָּאֲךָ ה' אֱלֹהֶיךָ מִשָּׁם בְּיַד חֲזָקָה וּבְזֹרַע נְטוּיָה עַל כֵּן צִוָּה ה' אֱלֹהֶיךָ לַעֲשׂוֹת אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת:

20. דברים י יט – אהבת הגר

וְאַהֲבַתְּכֶם אֶת הַגֵּר כִּי גֵרִים הִיִּיתֶם בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם:

21. דברים פרק יג ו – מצוות נביא שקר, מסית ומדיח

והנביא ההוא או חלם החלום ההוא יומת כי דבר סרה על ה' אלהיכם המוציא אתכם מארץ מצרים והפדך מבית עבדים להדיחך מן הדרך אשר צוה ה' אלהיך ללכת בה ובערפת הרע מקרבך:

22. דברים יג יא – דין מסית ומדיח

וסקלתו באבנים ומת כי בקש להדיחך מעל ה' אלהיך המוציאך מארץ מצרים מבית עבדים:

23. דברים טו יג-טו – מצוות הענקה לעבד שהשתחרר

וכי תשלחנו חפשי מעמך לא תשלחנו ריקם: העניק תעניק לו מצאנך ומגונך ומיקבך אשר ברכך ה' אלהיך ותן לו: וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים ויפדך ה' אלהיך על כן אנכי מצוה את הדבר הזה היום:

24. דברים טז א – שמור את חודש האביב, מצוות קידוש החודש ועיבור השנה

שמור את חודש האביב ועשית פסח לה' אלהיך כי בחודש האביב הוציאך ה' אלהיך ממצרים לילה.

25. דברים טז ב-ג – קרבן פסח

וזבחת פסח לה' אלהיך צאן ויבקר במקום אשר יבחר ה' לשכון שמו שם: לא תאכל עליו חמץ שבעת זמנים תאכל עליו מצות לחם עני כי בחפזו וצאת מארץ מצרים למען תזכר את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך:

26. דברים טז יב – חג השבועות, שלושת הרגלים, שמחת יום טוב

ועשית חג שבועות לה' אלהיך מסת נדבת ידך אשר תתן כאשר ברכך ה' אלהיך: ושמחת לפני ה' אלהיך אפה ובנד ובתה ועבדך ונאמך והלוי אשר בשעריך והגר והיתום והאלמנה אשר בקרבך במקום אשר יבחר ה' אלהיך לשכון שמו שם: וזכרת כי עבד היית במצרים ושמרת ועשית את החקים האלה:

27. דברים כד ד-ה – איסורי חיתון עם העממים

לא יבא עמוני ומואבי בקהל ה' גם דור עשירי לא יבא להם בקהל ה' עד עולם: על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים בדרך בצאתכם ממצרים ואשר שכר עליך את בלעם בן בעור מפתור ארם נהרים לקללך:

28. דברים כד ה-ט – זכירת מרים, שמירה מנגע הצרעת

השמר בנגע הצרעת לשמר מאד ולעשות ככל אשר יורו אתכם הפהנים הלויים כאשר צויתם תשמרו לעשות: זכור את אשר עשה ה' אלהיך למרים בדרך בצאתכם ממצרים:

29. דברים כד יז-יח – איסורי עושי שונים

לא תטה משפט גר יתום ולא תחבל בגד אלמנה: וזכרת כי עבד היית במצרים ויפדך ה' אלהיך משם על כן אנכי מצוה לעשות את הדבר הזה:

30. דברים כד יט-כב – מתנות עניים

כי תקצר קצירך בשדה ושכחת עמר בשדה לא תשוב לקחתו לגר ליתום ולאלמנה יהיה למען יברכך ה' אלהיך בכל מעשה ידך: כי תחבט זיתך לא תפאר אחרך לגר ליתום ולאלמנה יהיה: כי תבצר פרמך לא תעולל אחרך לגר ליתום ולאלמנה יהיה: וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים על כן אנכי מצוה לעשות את הדבר הזה:

31. דברים כה יז-יט – זכירת עמלק

זכור את אשר עשה לך עמלק בדרך בצאתכם ממצרים: אשר קרד בדרך ויזנב בך כל הנחשלים אחרך ואתה עגף ויגע ולא גרא אלהים: והיה בהנניח לך מפל איביך מסביב בארץ אשר ה' אלהיך נתן לך נחלה לרשתה תמחה את זכר עמלק מתחת השמים לא תשכח:

32. דברים כו ה-ח – מצוות הביכורים

וְעִנִּיתָ וְאָמַרְתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ אֲרָמִי אֲבָד אָבִי וַיְרֵד מִצְרָיִמָּה וַיִּגְרֶשׁ שָׁם בְּמַתִּי מֵעֵט וַיְהִי שֵׁם לְגוֹי גָּדוֹל עֲצוּם וָרֹב :
וַיִּרְעוּ אֶתְנֹו הַמִּצְרַיִם וַיַּעֲנוּנוּ וַיִּתְּנוּ עָלֵינוּ עֲבֹדָה קָשָׁה : וַנִּצְעַק אֵל ה' אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ וַיִּשְׁמַע ה' אֶת קוֹלֵנוּ וַיִּרְא אֶת עֲנִינֵנוּ
וְאֶת עֲמַלְנוּ וְאֶת לַחֲצֵנוּ : וַיּוֹצֵאֵנוּ ה' מִמִּצְרַיִם בְּיַד חֲזָקָה וּבְזֶרַע נְטוּיָה וּבְמַרְא גָּדֹל וּבְאֹתוֹת וּבְמִפְתֵּיִם :

חג חירות שמח וכשר

מחלקי המים

מים אחרונים: במשוב שקבלנו מכמה וכמה שואבי מים צויינו גם ציוויים ומצוות כגון: מצוות המלך ואיסורי עריות שאמנם לא מזכירים במפורש את יציאת מצרים או עבדות מצרים, אבל אפשר שגם הם ברשימה. ונראה שעדיין לא סגורה הרשימה.